

TELEGRAFUL ROMÂNULUI.

Nr. 53. ANUL XVII.

Sabiu, in 6/18 Iuliu 1869.

Telegrafulu este de done ori pe septe-
mana: joi'a si Duminică. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la expeditura
foiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gata prin scrisori francate, adresate
catra expeditura. Pretulu prenumeratiu-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu
8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu, pentru
a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a
treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

(Urmare din nr. trecut.)

Capu III.

Monastirile.

§. 66. Monastirea este locuinta acelu per-
sone bisericesci, cari sunt intrunite canonesce
prin votu solennu de a si petrece vietia in tota in-
frenarea, in seracia, si obedientia.

§. 67. Monastirea de o parte intruneste in
sine calitatile unei comune bisericesci, de alta parte
inse este coordonata unui protopresviteratu, si ca
atare e supusa numai autoritatilor eparchiali.

§. 68. Monastirea se poate fonda si infiinta
numai cu convoirea si binecuvantarea episcopului
concerninte; ier' fondatoriulu este datoriu se asigu-
reze isvoarele de venituri necesarii spre sustinerea
monastirei.

§. 69. Din monastiri nu se potu face loca-
siuri lumesci.

§. 70. Monachii cu cel-a-laltu personalu din
monastire stau sub nemijlocita superinspectiune a
prepositului; iera mijlocitu sub jurisdictiunea epis-
copului, respective Archiepiscopului diecesanu.

§. 71. Celu ce va sa se faca monachu, de-
bue sa se supuna cercarei canonice; apoi aflandu-se
demnu prin sinodulu monastirescu de a se primi in
tagm'a monachale, prin prepositulu monastirei se
arata episcopului respective Archiepiscopului, si i
se da binecuvantarea archieresca.

§. 72. Monachii fara privire la hirotonia seu
hirotesia impreuna cu prepositii lor sunt datori
a se purta strinsu si conscientiosu conformu pre-
scriselor canonice.

§. 73. Afacerile monastirei se indeplinescu
prin sinodulu monastirescu, la care iau parte toti
ieromonachii cu votu decisivu, iera ierodiaconii nu-
mai ca ascultatori si ca notari cu votu informativ.

§. 74. Presedintele sinodului monastirescu
este prepositulu, carele totu-deodata este indatoratu
a tiene ordinea buna in consultari. La intemplan-
mortei prepositului, sinodulu si alege dintre iero-
monachi presedinte interimalu.

§. 75. Notariulu se alege dintre ieromonachi,
ierodiaconi seu monachi, care duce protocolulu si
cele-lalte lucruri scripturistice.

§. 76. Protocolulu si speditiunile se subscriu
de prepositu, si se contrasemnaza de notariu.

§. 77. Conclusele se facu prin pluralitatea
voturilor, candu voturile sunt egali, votulu pre-
siedintelui dirima. Votu separat nu mai atunci se
primesce, si se alatura la acte, deca s'a datu in
scrisu, si acest'a debue in 3 zile sa se faca, caci
mai tardiu nu se primesce. Se pote insa cere si
prelungire, ce nu se pote denega, caci la din con-
tra se pote apela la episcopulu.

§. 78. Fia-care monastire debue se aiba eco-
nomu, carele manduce partea economica a mona-
stirei potrivit concluseror sinodului si inviatiunilor
prepositului. Economulu este datoriu a tiene
in evidintia starea materiale a monastirei, si cu fi-
nea anului solaru a subterne sinodulu ratiociniu
documentatu.

§. 79. Afacerile sinodului monastirescu se es-
tindu atatu la partea religioasa, bisericesca, si dis-
ciplinaria, catu si la partea economica.

Acele sunt urmatoarele:

1. Desemnarea servitiului speciale pentru fia-care
ieromonachu, ierodiaconu si monachu si alu
economului.
2. Primirea novitilor inainte de a se primi in
tagm'a monachale.
3. Representarea si rugarea catra episcopulu pen-
tru primirea novitilor in tagm'a monachale.
4. Consultarea si concheierea de a se hirotoni

monachulu de ierodiaconu si ierodiaconulu de
ieromonachu, si prezentarea lor episcopului.

5. Manipularea si tiinerea in evidintia a averi
monastiresci, si spre acestu scopu facerea
unui inventariu despre tota averea monastirei,
revederea acestei conscrieri din tempu in
tempu si adeca celu putienu odata pre anu.

6. Consultarea si conclusulu pentru erogatiunile
anuale ordinare ale monastirei, spre care scopu
se cere aprobarea episcopesca.

7. Consultarea si staverirea erogatiunilor estra-
ordinarie.

8. Esaminarea ratiociniului economului si apoi
asternerea lui la Consistoriulu diecesanu cu
seu fara observari.

9. Nisuintia pentru buna starea scolei monasti-
resci in privintia religioasa, morale si didactica.

10. Nesuintia pentru indreptarea religiositatei si
moralitatei vre-unui ieromonachu, ierodiaconu
seu monachu, seu si pedepsirea lui mai usio-
ra; iera pentru pedeps'a mai simitorie vine
obiectulu a se asterne consistoriulu diecesanu,
care-lu decide finalmente.

11. Tractarea asup'a vre-unui novitiu escisivu,
si pedepsirea lui, inca si eliminarea lui din
monastire. Astfelu de intemplan are a se
comunica cu monastirile din provinci'a metro-
politana.

12. Alegerea prepositului, carea se face dupa pre-
scrierea cannelor sub conducerea episcopu-
lui diecesanu dintre confratii sei seu din alta
monastire, seu dintre demnitarii episcopiei. —
Alesulu se prezenta episcopului, care dupa
ce a aflatu, ca are tote insusirile recerute pentru
unu prepositu lu intaresce si-lu hirotesece de
igumenu respective de archimandritu.

§. 80. Datorintile prepositului monastirei sunt
urmatorele:

1. A se tiene strinsu de obligamintele generali
monachali, si a se nisi, ca nici monachii sa
nu-si perda de inaintea ochilor acelea obli-
gaminte generali monachali; prin urmare pre-
positulu debue se fia esemplu viu de vietia
corecta monachale in tote privintile

2. A fi bisericosu, va se dica: a nu se retrage
dela frecuentarea regulata si acurata a ser-
vitiului dumnediescu.

3. A priveghia, ca servitiulu dumnediescu sa se
implinesca totu-deun'a dupa tipicu, iera can-
tarea si cetirea se fia eylaviosa si edificatoria.

4. A nesui, ca intregu personalulu monastirescu
sa cerceteze servitiulu dumnediescu acuratu
si regulatu, si pre tempulu servitiului dum-
nediescu sa nu-lu ocupe pre acel'a cu altu
felu de lucru.

5. A lua parte la prandiu si cina cu cel-a-laltu,
si numai in casuri de totu extraordinarie a se
abate dela acesta regula.

6. A dispune, ca sa se cetesca vietia santiloru
seu altu prologu, precum aceea o prescrie
tipiculu.

7. A nu absenta din monastire fara cauza inde-
stulitoare, nici a lasa, ca fratii fara scirea si
binecuvantarea lui se marga unde-va din mo-
nastire.

8. A se perfectiuna in sciintie si cunoscintie ca-
nonice, dogmatice si, biserico-istorice.

9. A nesui, ca si fratii sa se perfectiuneze in
sciintiele bisericesci, in cantari, si in cuno-
scintia vietiei santiloru.

10. A fi conscientiosu in averea monastiresca, si
a dispune, ca celu mai aptu dintre ieromo-
nachi sa se puna de economu.

11. A tiene adeseori cu fratii esortatiuni pentru
cultura si disciplinarea lor, si pentru indrep-
tarea moravuriloru unuia seu altuia dintre

frati, carele cu purtarea sea a datu ansa la
aceea.

12. A ave in sustinerea disciplinei monachale
perseverantia, si priveghiare neadormita, dara
si rabdare si modestia.

13. A nesui, ca scol'a monastiresca se fia in or-
dine buna, si ca cei mai calificati dintre frati
sa se desemneze de invetiatori. —

§. 81. Fiindu ca fundatorii monastirilor dau
in scrisu intentiunea lor, candu fundaza acelea sante
locasiuri impunendu si unele indatoriri, ce trebu-
iescu pazite nestramutatu, pentru aceea prepositulu
este datoriu a dispune, ca cartea fundatiunale a mo-
nastirei celu putienu odata in anu sa se cetesca in
sinodulu monastirescu, parte pentru aducerea aminte
de fundatori, parte pentru implinirea acurata a in-
datoririloru cuprinse in fundatiunea fundatoriului de
monastire.

§. 82. Pentru cauzele de logodna si ma'tri-
moniali a credinciosiloru, cari neavendu biserica
loru propria se tienu de biserica monastirei, con-
sistoriulu eparchialu delaga pre celu mai indemana
scaunu protopresviteralu.

§. 83. Credinciosii atinsi in paragrafula pre-
cedinte nu au nici o incurgere in trebile monastirei.

§. 84. Monastirile femeesci cada intr'o cate-
goria cu cele barbatiesci, prin urmare monastirile
femeesci, monachiele, si igumenisele au un'a si a-
ceea-si chiamare, ca si monastirile barbatiesci, mo-
nachi si prepositii. —

Capu IV.

Eparchia.

§. 85. Eparchia este intrunirea mai multor
parochii, protopresviterate, si monastiri, in fruntea
carora sta episcopulu, carele in intiesulu cannelor
necurmatu este datoriu a lucra mijlocitu si nemijlo-
citu pentru religiositatea si luminarea preotiei si
poporului.

§. 86. Afacerile eparchiale se indeplinescu. 1)
Prin sinodulu eparchialu. 2) Prin consistoriulu epar-
chialu.

Art. I.

Sinodulu eparchialu.

§. 87. Sinodulu eparchialu este representan-
tia eparchiei si se compune din deputatii clerului
si ai poporului eparchialu, si afara de episcopulu,
respectiv Archiepiscopulu diecesanu consta din 60
membrii, dintre cari 20 sunt preoti, 40 mireni,
iera in dieces'a Caransebesiului in numerulu celoru
40 mireni confiniulu militariu alege 10 deputati.

§. 88. Membrii sinodului eparchialu se alegu
pre 3 ani, si se potu si realege.

§. 89. Sinodulu eparchialu se tiene regulatu
odata in anu la Duminica Tomei, iera in casuri
urginti se pote conchiamu si extraordinariu.

§. 90. Convocarea sinodului se face prin episcopulu
eparchialu, respectiv Archiepiscopulu eparchialu, iera
in casu de vacantia prin consistoriulu respectivu.

§. 91. Membrii sinodului eparchialu se alegu
in modulu urmatore:

a) Fia-care diecesa se imparte in 20 cercuri e-
lectorali proportionate.

b) In fia-care cercu se alegu 3 deputati; adeca
unu preotu, si doi mireni, si anume preotulu
prin toti preotii, iera mireni prin toti mem-
brii sinodelor parochiali din cerculu electo-
rale, spre care scopu

c) Consistoriulu diecesanu denumesce pentru fia-
care cercu electorale cate doi comisari con-
sistoriali, adeca pentru preoti unulu din cleru,
iera pentru mireni unulu din mireni.

d) In diu'a prefapta preotii se coaduna la locul
desemnatu, si sub presedintia comisariului
consistorialu alegendu-si doi barbati de incre-

dere și unu notariu numai decâtu purcedu la alegere, care se efeptuesce, seu prin votare publica seu la cererea unei tertialități a alegătorilor prin votare secreta. Acel'a care a intrunit majoritatea voturilor se prochiama de deputatu, se prevede cu credentionalulu subscrisu prin comisariu, barbatii de incredere și notariu, iera despre actulu alegerii luându-se protocolu și subscriindu-se prin susu amintitii, se substerne consistoriului eparchialu spre sciintia.

e) Incătu pentru alegerea deputatiloru mireni comunele bisericesci se coaduna in sinode parochiali; asemenea sinode se constituiescu astfelu, ca alegatorii si-alegu pre presedintele, pre doi barbati de incredere și unu notariu. Purcediendu la alegere fia-care alegatoriu voteza pentru doi deputati deodata. Votarea este publica, iera la cererea a 20 alegatori pôte fi și secreta prin siedule.

Aclamatiune nu este permisa.

f) Despre actulu alegerii se ia protocolu, in care se scriu tôte voturile, iera in casu de votare secreta i se alatura și siedulele, ce contienu voturile.

g) Finindu-se votarea in presenti'a alegetoriloru se incheia, constatăndu-se și publicandu-se rezultatu alegerii se subscie prin presedinte, barbatii de incredere și notariulu, se sigileza cu sigilulu parochialu și alu presidentului seu a vre-unui barbatu de incredere, că la tempulu seu sa-lu duca la comisariulu consistorialu.

h) In tempulu defiptu toti tramisii barbati de incredere a sinodeloru electorali din unu cercu alegatoriu se coaduna la locul desemnatu spre acestu scopu, aducendu cu sine protocoale electorali sigilate in modulu prescisu sub. lit. g. Aci sub presedinti'a comisariulu consistorialu toti laolalta formeza colegiulu de scrutiniu, alegendusi unu notariu pentru ducerea protocolulu.

In presenti'a tuturoru se desfacu prin comisariulu consistorialu protocoalele colegiilor electorali și se cetescu cu voce inalta numerându-se voturile și inscriindu-se in protocolu.

Acei doi individi, carii au capatatu mai multe voturi numai decâtu se prochiama de deputati și se prevede cu credentionalulu. In casulu, cându doi inși au intrunit asemenea voturi, intre densi decide sörtea esecutata de locu in fati'a locului.

Atătu protocolulu colegiulu de scrutinare, cătu și credentionalele se subscriu prin comisariulu consistorialu și prin toti ceilalti membri.

Protocolulu se substerne prin comisariulu consistoriului, ier' credentionalele se inmanuieza aleșilor deputati.

i) Alegatori suntu toti acei'a, carii posedu calitățile prescise in §. 6.

k) Formarea cercurilor electorali in proportiune cătu se pôte mai drépta, asemenea defigerea locului de alegere pentru preoti și de scrutinare pentru mireni, și denumirea comisariiloru, precum și luarea mesurorulu necesarie spre alegere—pâna la o alta dispușetiune din partea sinodului eparchialu—este afacerea consistoriului eparchialu.

l) Alegerile deputatiloru se efeptuescu in restimpu de 6 septamâne, inainte de Duminec'a Tomei, și au se fia ordinate și publicate astfelu, incătu pentru mireni intre alegere și scrutinare și iera-si intre acést'a și deschiderea sinodului se intrevina unu restimpu celu pucinu de 8 zile.

§. 92. Presedintele sinodului este Episcopulu, respective Archiepiscopulu, ier' in casu de impedecare seu vacanta locutiitorulu lui.

§. 93. In diu'a deschiderii sinodului eparchialu se tiene sânt'a liturgia cu chiamarea sântului Duchu.

§. 94. Dupa acést'a membrii sinodului coadunându-se la locul destinatu, presedintele inainte de tôte chiama la oficiulu notariulu provisorie unu numeru potrivit dintre cei mai tineri membrii și deschide siedinti'a prin o cuventare solena.

Dupa aceea se purcede la verificarea membriloru, carii fiindu preste jumetate verificati și alegu numerulu recerutu de notari ordinari și cu acést'a sinodulu este constituitu.

§. 95. Sinodulu asiă constituitu, inainte de tôte și staveresce regulamentul pentru afacerile interne.

§. 96. Agendele sinodului eparchialu sunt următoarele:

1. Ingrigirea pentru sustinerea libertății religionarie și autonomiei biserice in intielesulu legiloru.

2. Alegerea Episcopului și prezentarea lui la sinodulu Episcopescu (in casu pentru alegerea Archiepiscopului vedi dispușetiunile pentru alegerea Metropolitului.)

3. Ingrigirea și controlarea averii miscătoare și nemiscătoare a realităților și fondurilor, cari facu proprietatea Eparchiei.

4. Aducerea otaririi in privinti'a acestoru realități și fonduri conformu scopului, pentru care s'au infiintiatu.

5. Alegerea membriloru consistoriului eparchialu,

6. Consultarea și aducerea mesurorulu trebuincioșe pentru radicarea culturai poporului eparchialu prin școle populare, capitali, gimnasiali, reali teologice și pedagogice.

7. Consultarea și aducerea mesurorulu trebuincioșe pentru disciplinarea preotimei și a poporului eparchialu.

8. Ingrigirea pentru aflarea mijloceșorulu spre inaintarea culturai creșterii tinerimei școlare, și pentru delaturarea pedecelor in privinti'a acést'a.

9. Ajutorarea bisericiloru și școleloru șerace.

10. Ingrigirea pentru cultivarea și pregătirea barbatiloru harnici spre servituri bisericesci și școlari prin stipendii.

11. Escrierea de colecte pentru scopuri bisericesci, școlari, fundationali și filantropice.

12. Consultarea asup'a greutățiloru, ce s'ar aretă in efeptuirea unoru institutiuni bisericesci.

13. Stabilirea bugetului anualu, esaminarea ratiociniiloru senatului episcopescu și in fine defigerea salariiloru din fundurile eparchiali.

14. Onorarea cu bani a vreunui opu scientificu privitoru la ori ce ramu de sciintie bisericesci și școlari.

15. Facerea dispușetiuniloru necesari pentru arondarea cercurilor electorali și efeptuirea actulu de alegere pentru sinodulu eparchialu.

Apendice.

Alegerea Episcopului diecesanu.

§. 97. Episcopulu se alege prin sinodulu eparchialu dintre barbati calificati spre acést'a trépta.

§. 98. Pre tempulu vedaviei scaunului Episcopescu, consistoriulu eparchialu duce trebile eparchiei in intielesulu institutiuniloru bisericesci, ferindu-se de ori ce inoire seu schimbare; staruesce, că alegerea de Episcopu sa se faca in restimpu de 3 luni, și face dispușetiunile trebuincioșe pentru convocarea sinodului eparchialu spre alegerea episcopulu, cerendu-si invetiaturi Metropolitulu, carele inca se va ingrigi, că in timpu de 3 luni sa se intregiasca scaunulu veduvitu episcopescu, și va spriginii pre concernintele consistoriu in acést'a a lui nesuintia.

§. 99. Alegerea o va conduce seu Metropolitulu seu mandatarulu lui autorisatu spre acestu scopu.

§. 100. In preser'a dîlei de alegere se tiene priveghiare dupa tipiculu Rosaliloru, și in ins'a-si di de deschidere a sinodului sânt'a liturgia totu acela-si tipicu.

§. 101. Dupa finitulu servitiului Dumnedieescu, presedintele deschide sinodulu cu o cuventare corespunditoare impregiurăriiloru actulu alegerii.

Dupa aceea constituindu-se sinodulu in modulu prescisu in §. 49. se procede la actulu de alegere.

§. 102. Alegerea se face in secretu prin siedule. Fie-care alegatoriu scrie pre o siedula numele aceluia, pre carele lu cunósce vrednicu de Episcopu, și dupa cum se va strigă de presedintele, se duce și pune siedul'a in urn'a destinata, dupa ce au votisatu toti membrii sinodului, presedintele și notarii sinodali, cari impreuna cu doi barbati de incredere alesi de sinodu din sinulu seu facu organulu de scrutinare, numera siedulele, luându un'a câte un'a din urna, in care s'au pusu și bagându in alta urna, ce va stă gata și aflându-se numerulu sieduleloru corespunditoru cu numerulu alegatoriloru, presedintele la vederea tuturoru și a barbatiloru de incredere redică pre rendu siedulele din urna, cetesce in audiulu tuturoru numele scrise in ele, notarii totdeun'a insémna voturile, și in urma incheindu scrutinulu, se publica sinodului rezultatu alegerii și se petrece la protocolu.

De alesu se privesce acela, care a intrunit majoritatea absoluta a voturiloru.

Protocolulu alegerii subscrisu de presedinte, notari, și barbatii de incredere se transpune sinodulu episcopescu pentru pertractarea canonica și subscernere la Majestatea Sea.

§. 103. Siedintiele sinodului de alegere sunt publice; sinodulu insa din cause momentóșe pôte tienea și siedintie secrete.

La siedintie secrete publiculu nu pôte luă parte.

§. 104. Metropolitulu deca a condusu in persóna sinodulu de alegere, pôte conchiemă la locul alegerii pre Episcopii, că numai de cătu se tiena sinodulu episcopescu pentru pertractarea sinodale a actulu de alegere a noului Episcopu și a asterne Majestății sele atātu actulu alegerii, cătu și votulu sinodului episcopescu spre urmanda pré inalta intarire a nou alesului Episcopu.

Ier' deca Metropolitulu n'au luat parte la sinodulu de alegere, atunci primindu actulu alegerii, provóca fără intardiere la resiedinti'a sea sinodulu episcopescu și preda acestuia actele de alegere spre pertractare canonica.

§. 105. Dupa urmarea préinaltei intariri a noului Episcopu se santiesce acest'a prin Metropolitulu dupa renduiea bisericesca și se denumesce unu mandataru metropolitanu, carele introduce pre noulu Episcopu in eparchia și procetesce in biserica catedrale episcopesca gramata metropolitana la inceputulu sântei liturgii, carea o va tiené noulu Episcopu cu o asistentia cuvinčioșă din clerulu seu.

Episcopulu provédutu cu intarirea préinalta depune inaintea Maj. Sele juramentulu de fidelitate.

§. 106. Episcopulu primindu fundulu instructu alu Episcopiei dela epitropii eparchiali prelânga unu inventariu, este datoriu a-si pune unu economu din clerulu mirénu seu monachulu, carele va avé insarcinarea a priveghia asup'a fondulu instructu și a duce ratiociniu despre percepțiunile și erogatiunile Episcopului.

Economulu va fi respunditoru Episcopului pentru tôte, iera Episcopulu senatului episcopescu alu Consistoriului eparchiale, pentru tôte, cătu a primitu spre folosire.

Pentru aceea este de lipsa, că economulu sa se predee averea nemiscătoare și miscătoare economica prelânga inventariu, precum aceea s'au predatu și Episcopului.

Deca Episcopulu n'aru voi se tiena economu, atunci Metropolitulu are dreptu alu sili la aceea. Economulu este datoriu a paștră nestirbata averea Episcopiei și pre tempulu vedaviei scaunului episcopescu.

§. 107. Episcopulu primindu odórele bisericesci ale Episcopiei dela epitropii eparchiali, va insarcină pre protodiaconulu seu capelanulu seu, că se pörte grigia de acestea odóre, că adeca nimicu sa se instreineze din ele și sa se sustiena in curatienia; și fiindu ca pentru aceste odóre insu-si Episcopulu este respunditoru, și cele perdate e datoriu ale deplinii, pentru aceea inventariulu despre acestea odóre este a se tienea nevatamatu, și lucrurile, carii prin dese intrebuintări seu prin vechimea loru s'au stricatu și nu se mai potu intrebuintia, ale insemná in acela-si inventariu.

§. 108. Episcopulu respective Archiepiscopulu are dreptu se faca testamentu numai despre jumetate din averea sea, iera murindu fără testamentu tóta averea cade eparchiei. Prin urmare facendu testamentu, dupa detragerea datoriloru și speselor de ingropatiune, legatele lui se voru plăti numai pâna la jumetatea averii sele.

§. 109. Intréga bibliotec'a Episcopului reposatu rămâne proprietate eparchiale și se intranesce cu bibliotec'a eparchiale.

Art. II.

Consistoriulu eparchialu.

§. 110. Consistoriulu eparchiale este organulu administrativu și judecatorescu permanentu in trebile bisericesci școlari și fundationali in dieces'a intréga.

§. 111. Presedintele naturalu alu Consistoriului este Episcopulu respective Archiepiscopulu.

§. 112. Membrii Consistoriului sunt parte ordinari, parte onorari; toti se numescu asesori consistoriali, și au votu decisivu.

„Asesorii consistoriali“ nu potu fi ruditi intre sine pâna la alu sieselea gradu de sânge și patrunea de cuscria.

§. 113. Consistoriulu se imparte in trei senate separate și anume:

1. In senatulul strinsu bisericescu,
2. in senatulul scolaru,
3. in senatulul epitropescu.

§ 114. Fie-care senatu indeplinește afacerile țienetore de competență a sea independente, sub titulu generalu de „Consistoriu eparchialu” respective „Archidieceșanu.”

§ 115. Senatulul strinsu bisericescu se compune din membri ordinari (salarisati), și din onorari, toti din cleru și din unu defensore matrimonialu, care pôte fi și mirėnu.

Senatulul scolaru, precum și senatulul epitropescu asemenea se compune din membri ordinari (salarisati) și onorari, in o tertialitate din cleru și dōue tertialități din partea mirenēșca.

Defigerea numerului membriloru fie-cărui senatu se reserva respectiveloru sinode eparchiali.

Unu secretariu salarisatu, care pôte fi preotu seu mirėnu indeplinește afacerile notariali, in fine unu archivariu și unu numeru potrivit de scriitori indeplinește agendele de manipulațiune in tōte trei senatele.

Consistoriulu eparchialu are și unu fiscalu consistorialu, care totu deodata pôte fi și defensoru matrimonialu.

§ 116. Atātu asesorii ordinari, câtu și cei onorari se alegu prin sinodulu eparchialu.

Pentru posturile asesoriali a senatului strinsu bisericescu, sinodulu eparchialu prin votisare secreta cu majoritate absoluta de voturi alege pre numerulu recerutu și-lu subterne episcopului respective Archiepiscopului spre intarire.

Deplinirea posturilor de asesori consistoriali la celelalte dōue senate se efectuesce totu in acelu modu, in sa cu aceea deosebire, ca barbatii, carii au intrunit majoritatea absoluta a voturilor, se privescu și se prochiama numai decātu de alesi finalminte.

Asesorii senatului strinsu bisericescu se alegu pre viatia, asesorii celoru-lalte dōua senate in sa se alegu pentru durat'a unui periodu de alegeri la sinodu (§ 88.), potu fi realesi.

§ 117. Asesorii consistoriali debue sa fie barbatii deplinu cualificati și bine meritati pre terenulu bisericescu și scolaru, ier' dela acei membri ai senatului episcopescu, carii manipuleza averea, se cere și o cautiune corespondentia.

§ 118. Episcopulu respective Archiepiscopulu diceșanu ca presiedinte ordinariu alu intregului consistoriu pôte denumi dintre asesori de tagm'a preotiesca unu locotitiu (vicariu) alu seu, care in casu de absintia Episcopului, respective a Archiepiscopului sa-lu suplineasca in ducerea presidiului, iera in casu de morte se conduca impreuna cu Consistoriulu afacerile bisericesci in eparchia preste totu, pana la alegerea noului episcopu.

Murindu episcopulu fara de a fi denumitu locotitiu, afacerile aceluia-si le va exercita celu mai betranu asesoru ordinariu consistoriale din partea preotiasca.

In casu de necesitate pôte episcopulu concede ducerea presidiului in senatulul scolaru și epitropescu și unu asore din aceste senate fia acel'a preotu, fia mirėnu.

§ 119. Defensoarele matrimoniale, precum și personalulu de manipulațiune se denomesc prin presidiulu ordinariu, ier' fiscalulu și secretariulu consistoriale se alege prin Consistoriu in sesiuni plenare cu majoritatea absoluta de voturi a membriloru presinti din tōte trei senatele.

§ 120. Asesorii, defensorele, și secretariulu Consistoriului depun juramentu de funcționare consciințioasă, suntu stabili, și numai in casuri de escese grave, constatate pre calea procesului disciplinariu se potu suspende seu amovă.

Fiscalulu și personalulu de manipulațiune se potu schimbă.

APENDICE.

Agendele deosebiteloru senate consistoriale.

A.

Senatulul strinsu bisericescu.

§ 121. Agendele acestui senatu suntu:

1. A judecă trebile țienetore de sacraminte și de tipicu.

2. A priveghia asupr'a portarei bisericesci, și morale a preotiei, calugeriloru și poporului.

3. A nisi, ca bisericele sa se santiēșca și sa se inzeștreze cu icōnele, vasele, candelile și cārtile trebuințioșe.

4. A priveghia ca protocoalele botezatiloru, cununatiloru, și mortiloru sa se duca amesuratu ordinațiuniloru sustatōre.

5. A nesoi, ca sinodele parochiali, protopresviterali și monastiresci sa-si implinēșca datorințiele dupa cele ordinate in acestu statutu organicu.

6. A dispune, ca protopresviterii in totu anulu sa substerna Consistoriulu conscrierea preotiei și poporului tractualu.

7. A priveghia, ca bisericele cele nou edificande sa se cladēșca conformu canōneloru.

8. A ordină comisiune permanenta pentru esaminarea celoru ce au a se inainta in trept'a preotiesca (v. § 13), esaminandulu va depune o tacsă de 20 fl. care numai in casu de seracia documentata se pôte iertă.

9. A judecă despre escesele preotiei și poporului, ce privescu datorințiele lor bisericesci.

10. A decide in instantia a dōua cauzele apellate dela scaunele protopresviterale, și cele subscrute din oficiu.

11. Dupa mōrtea episcopului sa ocupe conducerea Eparchiei, sa insciintiedie pre Metropolitulu și guvernulu țierei despre mōrtea episcopului, sa nisiēșca ca și pana la venirea noului episcopu se mērga in eparchia tōte dupa cuviintia, a staruf, ca in decursu celu multu de trei luni dela reposarea episcopului sa se convōce sinodulu eparchialu pentru alegerea episcopului.

B.

Senatulul scolaru.

§ 122. Agendele acestui senatu suntu:

1. A lucră pentru bunastarea și prosperarea școleloru mari și mici confessionali.

2. A ingriji despre procurarea celoru mai corespondentorie carti scolare și acele ale asterne sinodului eparchialu spre aprobare.

3. A priveghia asupr'a perfecționarei și portării morale a profesoriloru și invetiatoriloru.

4. A propune sinodulu eparchialu spre remunerare pre acei barbatii literati, cari prin edarea vr'unui opu in ori care sfera scolare s'a meritatu.

5. A dispune cele de lipsa, ca tinerimea confessionale, carea frecuentēza școlele de alte confesiuni, se invetie doctrina religiunei nōștre, cerceze biserica nōștra, și sa se cuminece in posturile prescise, prin urmare:

6. A pune catecheti pentru toti tinerii nōștri confessionali, aflese ei in ori ce școla de alta confesiune, și pedecile ce s'aru ivi in privintia acēș'a, ale delatură.

7. A prefige terminulu pentru esaminarea celoru individi, cari aspira la ocuparea vr'unui postu profesorulu seu invetiatoreșcu.

8. A denumi o comisiune esaminatōre de trei membrii.

9. A staruf, ca numai acei individi sa se puna de profesori in gimnāsiele confessionale, cari suntu bine pregati și cari au depusu esamenu inaintea comisiunei ad hoc, cu succesu bunu din studiile cari ei au sa le predee, (filologice, matematico-naturale și istorice, din cunoscintia limbiloru clasice și patriotice, precum și din literatur'a limbii române).

10. A staruf ca de profesori in institutulu clericalu sa se asiedie astfelu de individi, cari au depusu esamenu din sciințiele teologice, pedagogice, din dreptulu canonicu, din tipicu și cantările bisericesci; iera de profesori la institutulu pedagogicu astfelu de individi, cari au depusu esamenu din sciințiele pedagogice, tipicu și cantările bisericesci.

11. A staruf ca de invetiatori la școle capitale și populare sa se inainteze astfelu de clerici și pedagogi, cari au absolvatu cursulu teologicu, și din studiile pedagogice au depusu esamenu cu calculu bunu;

12. A clasifică pre cei esaminati strinsu, și ale dă calculu „distinsu”, — „bine” — „suficiente” — „neindestulitoriu”.

13. Celu esaminatu, carele capeta calculu neindestulitoriu ai dă voia spre repetirea esamenului, carele nu se mai pôte repeti, deca și a dōua ora au reportatu calculu de „neindestulitoriu”.

§ 123. Senatulul scolaru va staruf cu tōte putințioșele mijloce, ca punctele 7—11 din § precedinte strinsu sa se padieșca atātu de cātra comunele bisericesci, câtu și de cātra individi, cari aspira la postulu profesorulu și invetiatoreșcu; și a deslusi comuneloru bisericesci la casuri ocurinte, ca ele spre binele lor sa asculte de ordinațiunile auctorității supreme scolare, carea a adusu asemenea mesuri spre inaintarea și inflorirea culturai populare.

§ 124. Senatulul scolaru va intari in posturi pre profesori și invetiatori.

La acestu privilegiu va fi cu cea mai mare bagare de sēma, ca alegerea de profesori seu de invetiatori sa fia facutu cu observarea prescrișeloru acestui statutu organicu.

§ 125. Individi esaminandi pentru profesura teologica, gimnasiala și pedagogica au a depune o tacsă de 20 fl. iera cei pentru invetiatori ai școleloru reale, capitale și populare de 10 fl.

Tacs'a acēș'a numai in casu de saracia documentata se pôte iertă.

§ 126. Senatulul scolaru va formă o cassa din tacselle esameneloru, care va fi proprietatea fondulu scolaru eparchialu.

§ 127. Senatulul scolaru e indatoratu a trimite din tempu in tempu unulu seu doi comisari din sinulu seu spre cercetarea școleloru.

§ 128. Senatulul scolaru va staruf la sinodele parochiale și protopopesci, ca comunele bisericesci sa zidēșca școli și locuinte pentru personalulu profesorulu, respective invetiatoreșcu, unde lipsescu acelea, și ca se faca lefi potrivite chiamarei lui celei grele.

§ 129. Senatulul scolaru i-si implinesce chiamarea dupa instructionile și mesurile sinodului eparchialu, pentru aceea va fi datoriu a reportă pre largu sinodulu eparchialu, despre starea școleloru și a invetiametului, și a face propuneri pentru melioratiunea trebei scolare pre bas'a esperintiei castigatē pre acestu câmpu.

§ 130. Senatulul scolaru va ordină in totu anulu pre tempulu ferieloru conferințe invetiatorești, și spre conducerea lor va denumi comisari din corpulu profesoriloru, și alu invetiatoriloru, cari apoi dupa instructiunea senatului voru raportă despre rezultatulu lor.

§ 131. In fine senatulul scolaru pertractēza și decide cauzele disciplinari a profesoriloru și invetiatoriloru.

C.

Senatulul epitropescu.

§ 132. Agendele acestui senatu suntu:

1. A conduce și manipulă averea miscatōre și nemiscatōre a episcopiei și a purtă grigia pentru odore și pretioșe, biblioteca și fundulu instructu, precum și pentru fundatiunile episcopiei, respective archiepiscopiei.

2. A compune unu inventariu despre tōta averea susu amintita.

3. A compune bugetulu anualu și alu presentă sinodulu eparchialu spre pertractare și staverire.

4. A duce ratiociniu anualu esactu despre perceptiuni și erogatiuni, și a-lu subterne sinodulu eparchialu spre revisiune.

5. A alege din sinulu seu pre casieriu și controloru.

§ 133. Bani și alte harthii de pretiu, precum și documentele realitatiloru și fonduriloru se pastreza in cas'a de fieru, providiata cu trei chie, dintre cari un'a se va pastră la unu membru alu senatului desemnatu de acēș'a spre aceea, a dōua la casieriu și a treia la controloru.

§ 134. Pentru daunele escate in averea episcopiei din negrigia seu culpositate, presiedintele și membrii asesori ai senatului epitropescu suntu respundietori.

§ 135. Senatulul epitropescu va priveghia pentru sustinerea și integritatea averei, va nesoi pentru incasarea regulata a intereseloru, arendiloru și a altoru venituri, pentru neintardiata elocare fructifera a baniloru disponibili in cas'a de pastrare seu in harthii de statutu.

Elocarea de bani la privati este concessa numai pre lānga cautiune in realități de pretiu intretutu intabulata in loculu primu.

§ 136. La reposarea Episcopului, respective Archiepiscopului, fia-care senatu consistoriale desēma cāte doi membrii din sinulu seu spre a pazi ora mortiei episcopului, și dupa urmarea acēș'a spre a sigilă numai decātu dolafele și odăile și spre a dispune cele de lipsa pentru ingropaciunea cuviințioșă. In dū'a urmatōre delegatii senatului epitropescu in presentia celoru-lalti patru membrii consistoriali mai susu amintiti, inventēza averea și harthiele reposatului, separandu cele ce suntu proprietatea eparchiei, de cele ce suntu proprietatea lui.

Din ceste din urma se voru plati datoriele și legatele legali, și se voru reintregi tōte acelea pretioșe și odore bisericesci, biblioteca și fundulu instructu, cari pre tempulu vietiei repausatului au peritu seu s'au stricatu.

§ 137. După alegerea noului episcop, senatul episcopesc predă aceluia la intrarea lui în scaunul episcopesc pre lângă inventariu odorele și prețioasele bisericesci, biblioteca și celălaltu fundu instructu de economie spre întrebuințare.

D.

Preste totu.

§ 138. Fia-care senatu consistorial în toate obiectele privitoare la chiamarea sa, și aduce decisiunile sub presiulul susu normat, și în prezența celui putienu a patru asesori ai sei prin majoritatea voturilor.

Cându voturile sunt egale dirima votulu presiintului.

§ 139. Decisiunile deosebitelor senat consistoriale, se punu numai decâtu în lucrare afara de cele apelabile, cari în casu de apelatiune sunt a se subterne consistoriului metropolitanu spre deciderie finale.

§ 140. Siedintia plenaria a consistoriului eparchialu constă din toti asesorii deosebitelor senate, încâtu aceia din absentia său alta cauza nu sunt impedeți a participa la ea.

În siedintia plenaria se efectuează alegerea oficialilor, cari vinu de a se alege prin consistoriu, în ea se facu dispuștiunile necesare pentru conducerea alegerilor de deputati pentru sinodul protopesc, și congresulu naționalu eparchialu bisericescu, și pertractarea diferințelor escate din aceluiași, încâtu acestea nu cadu în sferă activității amintitelor corporatiuni reprezentative.

§ 141. Căusele dogmatice și pure spirituale se decidu finalmente prin episcopulu respective Archiepiscopulu diecesanu.

E.

Specialu.

§ 142. Consistoriulu din Oradea-mare și mai departe remane în activitate, și are a se acomoda întru toate dispuștiunilor acestui statutu organicu.

Capu V.

Metropolita.

§ 143. Metropolita este întrunirea mai multor eparchii prin legatura canonica pentru sustinerea unității institutiunilor și intereselor generali bisericesci, și formăza provinciă metropolitană cu metropolitu în frunte.

§ 144. Afacerile metropoliei se indeplinescu :

1. Prin congresulu naționalu bisericescu (sinodulu metropolitanu).
2. Prin Consistoriulu metropolitanu.
3. Prin sinodulu episcopescu.

Art. I.

Congresulu naționalu bisericescu.

§ 145. Congresulu naționalu bisericescu este reprezentantia întregii provincii metropolitane a românilor de relegea greco-orientale din Ungaria și Transilvania.

§ 146. Congresulu naționalu bisericescu constă din 30 reprezentanți din cleru și 60 reprezentanți mireni ; prin urmare fia-care diecesa tramite la congresulu naționalu câte 10 deputati din cleru și câte 20 din mireni. Dintre deputatii mireni ai diecesei Caransebesului 10 cadu pre confiniulu militar.

Metropolitu și Episcopii sufragani că atari sunt membrii congresului.

§ 147. Presedintele congresului este Metropolitu, iera la casu de impedearea acestuia, presiulu congresului lu conduce episcopulu celu mai betrân în funcțiune.

§ 148. Fia-care eparchia se imparte în 20 cercuri electorale, și fia-care cercu electoral alege unu deputatu mirên, iera preotimea din două cercuri împreunate într'unu colegiu alege unu deputatu din cleru, urmandu-se modalitățile prescise pentru alegerea deputatilor sinodulu eparchialu. (§ 91).

Formarea cercurilor de alegere pâna la o alta dispuștiune urmandă din partea congresului se concrede consistoriilor eparchiali.

§ 149. Asupra validității actului de alegere la casu de reclamațiune decide congresulu.

§ 150. Deputatii congresului se alege pre periodu de 3 ani, cu a cărui expirare se escriu alegei nouă, celu multu în restempu de trei luni.

Decă în decursulu unui periodu de alegere vre-unu deputatu aru fi muritu ori aru fi resignatu, ori aru fi pentru dreptulu de a fi alesu, în loculu

acestui'a se escrie alege nouă pentru restulu periodulu congresuale.

§ 151. Convocarea congresului se face, în intielesulu articolulu 9 de lege pre lângă facutu înscințare Majestății Sele, prin metropolitu, iera în tempulu veduvei prin consistoriulu metropolitanu, și se publica atātu prin circulariele îndreptate către consistoriele eparchiali, câtu și prin jurnalulu, ce servece de regula pentru publicarea actelor metropolitane.

§ 152. Congresulu se convoca ordinarie la trei ani odată și adeca totudeun'a pre 1/13 Octobru a anulu întâiu după alegerea deputatilor, iera cerendu necesitatea și mai adeseori.

§ 153. Ordinea afacerilor interne o determina congresulu.

§ 154. De competența congresului se tiene :

1. Ingrigirea pentru sustinerea libertății religioase și autonomiei biserice române ortodoxe.
2. Regularea și conducerea tuturor treburilor bisericesci, scolari, și fundationali pentru întregă metropolia.
3. Alegerea Metropolitului și alegerea asesoriilor consistoriului metropolitanu.

Appendice.

Alegerea Metropolitului.

§ 155. Pentru alegerea de Metropolitu și Archiepiscopu, congresulu se compune din 120 de deputati, la cari Archidieceș'a concu cu jumătate, ier' celelalte eparchii la oalta cu cealalta jumătate din numărulu prefipu, prin urmare pentru numărulu presinte alu eparchiilor Archidieceș'a concu cu 60, ier' eparchia Aradului și a Caransebesului cu câte 30 de deputati, alesi după modalitatea prescisa în §. 148. De sine intielegându-se, că Archidieceșanii la acestu casu în fie-care cercu de alegere, alege câte doi deputati, și că decă mandatulu deputatilor pentru congresulu mai dinainte deși alesi, încă n'a expirat, numai pentru numărulu, ce mai lipsesce, se facu alegei nouă.

În congresulu compus asiă pentru alegerea Metropolitului, Episcopii sufragani, decă nu sunt alesi de deputati; nu au votu la alegerea Metropolitului.

§ 156. Congresulu pentru alegerea de Metropolitu se convoca conformu aceluiași dispuștiuni, cari sunt statorite în §. 151 cu respectu la congresulu ordinaru, prin Consistoriulu metropolitanu în terminu celu multu de trei luni, după repausarea Metropolitului.

§ 157. La alegerea Metropolitului se observă următoarea ordine :

1. În preseră dilei de alegere la 3 ore după amidi se aduna membrii congresului în biserică catedrală și trimitu o deputatiune la comisariulu esmisu din partea Consistoriului metropolitanu, care pre acestu timp se va afla în resiedintia metropolitană, spre alu invita la adunarea premergătoare. După ce acestu s'au infatisiatu, cetesce actele despre repausarea metropolitului și despre convocarea congresului spre alegerea unui nou Metropolitu, cu aceea provocare, că pre diu'a următoare la 9 ore fiecare membru se aduca cu sine o siedula, pre care e inscisu numele aceluia pre care lu voiesce a se alege de Metropolitu.
2. După finirea acestui act pregalitoru se tiene priveghiere după tipiculu Rosaliloru.
3. În diu'a următoare la 9 ore se aduna toti membrii alegatori ier' în biserică, se invita Comisariulu congresului, care după invocarea duchului sântu ocupa presiulu și deschide siedintia cu o cuventare potrivita actului de alegere, la care respunde unu membru congresuale designatu spre aceea.
4. După aceluiași comisariulu provoca pre cei mai tineri membri a ocupa interimalu locurile de notari, apoi se pource la verificarea membrilor, notarilor și a trei scrutatori în sensulu regulamentulu pentru afacerile interne a congresului.
5. Decă ori din Archidieceș'a de o parte, ori din eparchiile sufragane de alta parte s'aru aretă mai multi membrii alegatori, decâtu jumătate, atunci prin sorte se scotu dela votisare din partea pre-cumpanitoare atati membri, câti sunt de lipsa spre a sustinea paritatea ambelor părți.
6. La capulu mesei presidiale se asiédia o urnă, carea se pazesce de cei trei scrutatori asiă, că fiecare alegatoru se pōta lesne și pre rendu a se apropiă de urnă alegei ; pâna nu voru fi strigi

gati la votu, sunt datori a siedé în linisce pre scaunele lor, că sa nu se conturbe ordinea.

7. Fiindu toate pregătirile facute, notariulu generale striga după lista pre fia-care membru congresuale spre a pune în urnă siedul'a impaturată de votisare pre rendu pâna în fine fără intrerumpere.

8. Fiindu-se darea siedulelor, comisariulu metropolitanu numera siedulele scotiendu-le din urnă și punendu-le în alta asemenea urnă.

Decă numărulu siedulelor nu corespunde numărulu votantilor, acelea se caséza prin ardere, și membrii congresului se provoca a pregăti alte siedule, și ale pune în urnă după ordinea prescisa.

9. Aflându-se numărulu siedulelor corespundietorulu numărulu votantilor, comisariulu metropolitanu le scôte un'a câte un'a din urnă, le despatura, și cu voce înaltă cetesce numele alesului în scrisu și predă siedul'a scrutatorilor spre a o petrece în registrulu de votisare purtat în trei esemplarie, iera siedulele se punu un'a preste alt'a pre mēsa.

10. După ce s'a seversitu înregistrarea voturilor, acestea se scrutinează și rezultatulu se publica congresului, după care siedulele de votisare se ardu acolo în biserică.

11. Decă la prim'a alegere nici unu candidat nu a întrunitu pluralitatea absolută a voturilor, presiintele anuncia alegere angustă între cei doi, cari au întrunitu mai multe voturi, iera la casu decă alu doilea și alu treilea dintre cei alesi au întrunitu voturi asemenea, alegere angustă se face dintre toti trei, cari au întrunitu voturile cele mai multe.

La alegerea angustă se observă aceeași ordine că la prim'a alegere.

12. Decă toate voturile s'au împartitu în două părți egale, atunci după o preconsultare între membrii congresului se face pre diu'a următoare alegere nouă, și decă și la aceluia aru esu voturile toate împartite în două părți egale, va urmă a treia di o a treia alegere, și decă nici aceluia nu aru duce la rezultat, va decide sorte între cei doi, ce au întrunitu toate voturile în două părți asemenea.

13. Comisariulu congresuale proclama pre celu ce au întrunitu majoritatea absolută a voturilor de alesu Archiepiscopulu și Metropolitu.

14. Actulu alegei, subscrisu de presiintele și notariulu generalu alu congresului se tramite din partea congresului la Majestatea Sa spre Prégratiōs'a întarire a alesului Archiepiscopulu și Metropolitu.

15. Congresulu astépta în permanentia sosirea préinalte resolutiuni de întarire.

16. După sosirea préinalte resolutiuni de întarire noul Metropolitu de e Archiereu se introduce îndată în scaunulu metropolitanu prin congresu ; iera cându s'aru alege Metropolitu dintre presbiteri, atunci alesulu se supune esaminărei canonice prin sinodulu episcopescu, și aflându-se vrednicu se hirotonesce, și se introduce în scaunulu metropolitanu prin consistoriulu metropolitanu.

17. După sosirea întaririi préinalte Metropolitu celu nou depune înainte Majestății Sele juramentulu de fidelitate.

Art. II.

Consistoriulu metropolitanu.

§ 158. Consistoriulu metropolitanu este organulu supremu administrativu și judecătorescu pentru întreaga provinciă metropolitană.

§ 159. Consistoriulu metropolitanu constă :

1. din metropolitu, că presiinte,
2. din episcopii sufragani, și
3. din unu numeru de asesori onorari alesi pre viétia, prin congresulu naționalu bisericescu din sinulu barbatilor distinsi din cleru și mireni.

§ 160. Consistoriulu se imparte în trei senate, și adeca :

1. Senatul strinsu bisericescu
2. Senatul scolariu, și
3. Senatul epitropescu.

§ 161. Fie-care senatu decide în toate obiectele tienătoare de activitatea sa independentă, sub titululu generalu de „consistoriu metropolitanu.“

În fia-care senatu duce metropolitu presiulu ; ier' în casu de impedeare, celu mai betrân episcopu sufraganu.

❖ Vedi supplementulu alaturatu. ❖